

ASKERİ POLİS TEŞKİLATI İSTİHBARAT RAPORLARINDA MİLLİ MÜCÂDELE SIRASINDA ERMENİ-RUM AZINLIĞIN FAALİYETLERİ VE ALINAN TEDBİRLER

Dr. Hamit PEHLİVANLI

19. Yüzyılın ortalarından itibaren batıların da desteği ile Osmanlılara karşı bir kısım azınlıklar baş kaldırmaya başlamışlardır. Bağımsızlık peşinde koşan Ermeni ve Rumlar zaman, zaman isyan etmişler, şiddete başvurmuşlar, kanlı olaylara sebep olmuşlardır. Ermeni ve Rumlar Osmanlı Devletinin I. Dünya Savaşı'ndan yenik çıkmasını fırsat bilerek, düşmanla işbirliğine başlamışlardır. Biz bu yazımızda Ermeni ve Rum azınlığın Kurtuluş Savaşı sırasında işgalcilere nasıl yardım ettiklerini, Türklere karşı ne kadar kötü davranışlarını belgelerle gözönüne sermeye çalışacağız.

A- Ermeniler

1. *Propaganda ve Casusluk Faaliyetleri :*

Mütarekeden sonra Ermeniler, Anadolu'da ideallerini gerçekleştirme yolunda faaliyetlere girmişlerdir. Bu faaliyetleri sırasında Rumlarla, Yunanlılarla¹, İngilizlerle ve diğer işgal güçleriyle işbirliği yapmışlardır. Kuva-yı Milliye aleyhinde Ermeniler, Anadolu'nun çeşitli yerlerinde İngiliz ve Yunanlılar adına propagandalarla halkın kafasını karıştırarak morallerini bozmaya çalışmışlardır. Mesela her türlü takıp ve araştırmadan uzak Konya ve civarında bazan gizli, hatta bazan açıkça düşmanlıklarını sergilemişlerdir. Çarşıda, pazarda ve evlerde halk arasında dolaşan bir çok asılsız haberlerin kaynağı Ermenilerdir. Sadece erkekler değil, Ermeni kadınlarda bohçacı kılığında ticaret amacıyla, müslümanların evlerine girip çıkmakta ve Türk kadınlarını da aldatmaktadırlar. Doğrudan Yunan birliklerine katılarak hizmet edemeyen Ermeniler, propaganda ve casusluk

¹ Bülent Çukurova, M.M. Grubu Haber Alma Raporlarında Grup Faaliyetleri ve Bazı Zararlı Cemiyetler (A.Ü. TİT. Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi), Ankara 1989, s. 142

yaparak hizmet etmeye çalışmaktadırlar². Konya'da propaganda ile uğraşan Ermeniler, Doktor Markaryan'ın evinde toplanmaktadırlar. Toplantılardan sonra Ardavast isimli ermeni murahhası, Akşehir, Karaman ve diğer kazalarda dolaşarak propagandaya devam etmektedir. Askerî Polis Teşkilâtı Konya Şubesi'nin tespitlerine göre Müslüman ahaliyi "ye's ve tereddüde" düşürebilmek için akla hayale gelmeyecek yalanlar uydurmaktadırlar. Örneğin, İtalyanların Bozkır'a geldiği, Abdülhamid'in oğlunun Ankara'yı kuşattığı, Yunanlıların zaferler kazandığı; dolayısıyla sulhden başka çare olmadığı gibi söylentiler, bu yalanlardandır³. Bunların propagandaları çoğu zaman olumsuz tesirlerini göstermekte ve askerlik şubelerince askere yollanmak istenen erler ve yakalanan firariler, isyan ederek dağılmaktadırlar⁴. Bu bölgede Ermeni Katolik Papazı Ohannes, çok açık bir şekilde propagandasına devam etmekte ve alenen Ankara Hükümeti için "bu hükümet kâğıd hükümeti, paçavra hükümeti! Fransa Hükümetine kurban olunuz" diyebilmektedir. Papazın bu söz ve propagandasına karşı kimse birşey diyemediği gibi, bazı Türkler'de onunla sık sık temasta bulunmaktadırlar. Nevşehir eski Kaymakamı Nedim Bey, Papazla görüşenlerin başında gelmektedir. Papaz Ohannes ile birlikte çalışan Seferzâde Şevket, Milli Hükümete muhalif olan Yozgat'taki Çapanoğullarıyla da mektuplaşmaktadır⁵.

Çeşitli bölgelerde yaşayan Ermenileri tahrik etmek amacıyla bazı şehir ve kasabalarda, Ermenilerin sürüldüğü, zulüm yapıldığı yolunda propaganda broşürleri dağıtmaktadırlar. Meselâ Kütahya

2 ATASE Arşivi: K. 683, D. 126A, F. 22.

3 ATASE Arşivi: K. 693, D. 157, F. 2-3. Konya Askerî Polis Şube Müdürü Üsteğmen Nazım bu propagandaların önüne ancak bu işi yapanların bölgeden uzaklaştırılmaları ile geçilebileceğini söylemektedir. Uzaklaştırılmalarını istediği Rum ve Ermeniler ise şunlardır: Doktor İpokrat, Metropolit Ayanoglu Minako, Doktor Artiniyadis, Hirakim Bacioğlu, Terzi Mince, Mühendis Rizo, Boranaki Tokatlidus; Kukunusoglu Herakim, Minasoglu Budanaki, Meyhaneci Selleli Aposnol, Murahhas Ardavast, Muhtar Karabet, Mağmaryan İstapan, İstasyon Memuru Samutyay, Kırtasiyeci Katmaryan, Papaz Pervanet, Belediye Kalfası Ropin, Doktor Markaryan, Kunduracı Hacı İskender (Türk olması lazım).

4 ATASE Arşivi: K. 683, D. 126 A, F. 94, Nevşehir Askerlik Şubesinin topladığı ve cepheye yolladığı askerler, Ermeni Papazı Ohannes ve onun yerli işbirlikçisi Seferzâde Şevket'in faaliyetleri sonucu isyan ederek muhafızlardan kurtularak kaçmışlardır.

5 ATASE Arşivi: K. 683, D. 126A, F. 94. Konya Askerî Polis Şubesinden Nevşehir, Ürgüp, Ereğli, Niğde bölgelerinde araştırma yapmakla görevlendirilen bir subay, Nevşehir ve Ürgüp yöresinde çibanbaşı olarak şunları göstermektedir: Nevşehir'de ikâmet eden Ermeni Katolik Papazı Ohannes ve ona yardım eden ve aynı yerde ikâmet eden Seferzâde Şevket'tir.

Ermenilerinin "tehcir" edildiğinden bahseden yüzlerce mektubu, Kütahya devecileri aracılığı ile deve semerleri arasında Bursa'ya sevk etmişlerdir. Bu mektupların ermenilere dağıtıldığını, Bursa'da bulunan Askerî Polis memuru bizzat tespit etmiştir⁶.

Ermeniler Anadolu'da buldukları bölgelerde, Kuvay-ı Milliye aleyhine propaganda yapmakla, birlikte bölgeleriyle ilgili işgâl güçlerinin işine yarayacak bilgileride onlara ulaştırmaktadırlar. Hatta işgâl bölgelerinden daha içlere girerek, milli ordu hakkında bilgi toplamaya çalışmaktadırlar⁷.

2- Anadolu Ermenilerinin Ermenistan'a Göçleri :

Anadolu'nun bazı yerlerinden birçok Ermeni, çeşitli yol ve araçlarla Ermenistan'a yardım için göç etmektedirler. Ermenilerin bu göçünü Askerî Polisin tespitine göre batılı gazetelerde desteklemekte ve Kuvay-ı Milliyecilerin saldırıları karşısında, Ermenistan'ın yalnız bırakılmaması, çağrısında bulunmaktadırlar⁸. Bu çağrıya uyarak 5 Eylül 1920'de İtalyan bandıralı Jan vapuru ile Zonguldak'a gelen 172 Rum ve Ermeni gönüllüsü, Batum'a gitmek üzere hareket etmişlerdir. Bu gönüllülerin bir kısmı askerî kıyafetli, bir kısmı ise çeşitli elbiseler giymiş durumdadırlar⁹.

6 ATASE Arşivi: K. 680, D. 118, F. 71-1.

7 ATASE Arşivi: K. 680, D. 118, F. 31. İşgâl güçleri adına bilgi toplamak için İstanbul'dan bir Ermeni kadınının Anadolu'ya geçtiği ve Ali Fuad (Cebesoy) Paşa'nın karargâhı etrafında dolaştığı tespit edilmiştir. Garp Cephesi Askerî Polis Teşkilâtı Başkanı Binbaşısı İsmail Hakkı Bey'in bu konuda Garp Cephesi Komutanlığı'na yazdığı bir rapor şöyledir: "1. Dersaadetten gelen bir Ermeni kadınının Ali Fuad Paşa Hazretlerinin karargâh mevkii ile mesai saatlerini ve hangi saatlerde nerelerde bulunduğunu mütecessis bir tavırla tahkik etmekte olduğu haber alınmıştır. 2. Bu kadımla sıhriyeti olan ve aynı hanede ikâmet etmekte olan diğer bir kadının şayan-ı itimat ve teşkilâtımızda müstahdem memuremize 29 Ağustos 1920'de "Yarın İngiliz tayyaresi beyanname atacaktır. Belki buraya atar diye zevcım köye gümedi." demiş ve filhakika aynı günde Rum ve Ermeni mehafilinde birkaç gün zarfında düşman tayyarelerinin gelip, beyanname atacakları tarzında bir şayiada deveran ediyordu. Ertesi günü tayyarenin beyannameler atmaya başlaması üzerine mezbure "nasıl ben söylemedim mi?" tarzında beyanatta bulunmak suretiyle herşeyden haberdar olduğunu anlatmak istemiştir. 3. Gerek beyannamelerin atılacağı günün gayri müslüm komitelerce mâlum bulunması, gerekse bu derece merak ve dikkatle karargâh mevkii ve mesai saatleri hakkında malumat elde etmeye çalışması, düşmanın zât-ı kumandanileriyle karargâh-ı alilerine bir tecavüz istihzaratında bulunduğu ihtimal verilmekte ve bunun tayyarelerle tatbikine çalışılması mühtemel bulunduğu cihetle bu hususta tetkikat-ı lâziminin icrası muvafık olur. Mülâhazasında bulunduğumu arz eylerim efendim." Bnb. İsmail Hakkı. 3/9/1920.

8 ATASE Arşivi: K. 680, D. 118, F. 104.

9 ATASE Arşivi: K. 691, D. 150, F. 9-1; K. 680, D. 118, F. 34.

Yine Askerî Polisin tespitlerine göre seksen kadar Ermeni genci bir Fransız vapuru ile İnebolu'dan Trabzon'a gitmek üzere 27 Eylül 1920'de ayrılmışlardır. Buradanda Erivan'a gitmek üzere Batum'a hareket etmişlerdir¹⁰.

Güney bölgelerimizden deniz yolu ile Ermeniler'in Ermenistan'a göçlerine büyük ölçüde Fransızlar yardım etmektedirler. Kilikya'dan İstanbul'a getirilen Ermeniler oradan da Ermenistan'a sevk edilmektedirler¹¹.

Antalya (P) şubesinde bildirildiğine göre 7 Ekim 1920'de Suriye'den gelen Lloyd Kumpanyasının Tirol Vapuruna, Mersin'den altıyüz kadar Ermeni ailesi ile, topçu ve piyade sınıflarına mensup Fransız askeri kılığında üçyüz Ermeni askeri bindirilerek Ermenistan'a gönderilmiştir. Adana civarında bulunan binikiyüz Ermeni'nin Mersin'den, İstanbul'a nakilleri içinde LLOYD Kumpanyası ile 20.000 liraya pazarlık yapılmıştır¹².

3- Batılı Devletler İle İlişkileri:

Ermenistan Başbakanı Hadisyan, Avrupa ülkelerini dolaşarak kamuoyu oluşturmaya çalışmakta ve Türkler'e karşı kullanmak üzere bazı konularda yardım talebinde bulunmaktadır. Birçok konuda Ermeni Hükûmetine yardım vaadinde bulunan Batılılar; Hadisyan'ın asker, para, erzak ve mühimmat ile ilgili isteklerinden asker ve para isteğine olumsuz cevap vermişlerdir. Bunların Ermeniler tarafından kendi aralarında çözümlenmesini, ancak mühimmat ve erzak yardımında bulunabileceklerini bildirmişlerdir. Venizelos, Ermenistan Başbakanına büyük vaatlerde bulunarak "... Ermenistan için lâzım olan yerler temin edilmedikçe, askerlerini geriye çekmeyeceğini ve behemehal (mutlaka) bu hususu temine çalışacağını..."¹³ söylemiştir.

Hadisyan, Avrupa'dan İzmir'e geçerek Yunan Orduları Başkomutanı Paraşkevupulos ile görüşmüş ve onun üzerinde iyi intibalar bırakmıştır. Bu görüşmeden sonra Paraşkevupulos, Ermenistan orduları Başkomutanı Nazarbekyan'a fotoğrafı ile Ermeni ve Yunan milletinin dayanışmasından bahseden, bir mektupta göndermiştir. Ayrıca Erivan'daki Ermeni ordusu topçu komutanı "Şah Hatun"a

10 ATASE Arşivi: K. 680, D. 118, F. 69.

11 ATASE Arşivi: K. 680, D. 118, F. 104.

12 ATASE Arşivi: K. 680, D. 118, F. 105.

13 ATASE Arşivi: K. 680, D. 118, F. 81.

verilmek üzere bir nişan vermiş ve yüksek rütbeli Ermeni Komutanlarının isimlerini de almıştır¹⁴.

4- *Ermeniler'in Taşkınlıkları ve TBMM Hükümeti'nin Bunlara Karşı Aldığı Tedbirler :*

Mondros Mütarekesi'nden sonra İtilaf Devletlerince, Anadolu'nun işgâle başlaması ile birlikte özellikle Ermeni ve Rumlar, buldukları bölgelerde Türklere saldırmışlardır. Yerli Rum ve Ermenilerden oluşan çete grupları, Gemlik dolaylarındaki bazı köyleri basarak bütün erkeklerle birlikte seksenbeş kadını yakmışlar, sadece birkaç ev bu faciadan kurtulabilmiştir¹⁵.

Yine Ermeni çetelerinin, Orhangazi ve çevresinde birçok müslümanı katletmeyi planladıkları, (P) teşkilâtınca tespit edilmiştir. Diğer bir Ermeni çete grubu ise, 20 Eylül 1920'de Delice, ve Bayır köyleri ile Gemlik'teki müslüman mahallelerini yağmalayarak yakmıştır. Yetmiş haneden oluşan Dutluca köyünü yakan ve yağmalayan Ermeni çete grubunun, üçyüz civarında olduğu tahmin edilmektedir¹⁶.

İşgâl güçlerinden büyük ölçüde cesaret alan Ermeniler, zulüm ve işkencelerinin dozunu o kadar arttırmışlardır ki, Yalova civarında Lâlâdere köyünde altı ve üç yaşlarında ve altı aylık çocukların başlarını, kulaklarını kesmekten utanmamışlardır. Bu çetelerin öldü sanarak bırakıp gittikleri dört yaşındaki bir çocuk, Karamürsel'e getirilerek tedavi edilmiştir. Bu cinayetleri işledikten sonra, bütün Lâlâdere köyünü yakarak kaçmışlardır¹⁷.

İşgal güçleri ile işbirliği yaparak Türkler aleyhine propaganda yapan, Türk köylerini, basarak yakan, büyük küçük demeden insanları öldüren ordu gerisinde bozgunculuk çıkaran Ermenilere karşı hükümet, bazı tedbirler alarak milli menfaatleri korumaya çalışmıştır. Yunanlılar lehine propaganda yapan bir kısım Ermeni ve Rumların, Konya bölgesinden uygun başka bir yere nakillerine karar verilmiştir¹⁸. Her türlü tedbire rağmen Ermenilerin zararlarının önüne geçemeyen hükümet, sonunda bu yola başvurmaya mecbur kalmıştır. Böylece yıkıcı propaganda karşısında ne yapacağını şaşırılmış du-

14 ATASE Arşivi: K. 680, D. 118, F. 81.

15 ATASE Arşivi: K. 693, D. 157, F. 2-55.

16 ATASE Arşivi: K. 687, D. 141, F. 14.

17 ATASE Arşivi: K. 687, D. 141, F. 30.

18 ATASE Arşivi: K. 683, D. 126A, F. 16-3.

rumda olan Türkler'de rahatlamış olacaktır. Daha önce tedbirlerin alınmamış olması halkın "kuve-i mâneviyesi" ni bozmuştur¹⁹.

Alman tedbirlerden bir diğeri de, Ermenilerin Anadolu içerisinde lüzumlu, lüzumsuz seyahat etmelerinin önlenmesidir. Bu konuda "Dahiliye Vekaleti" nin emri Valiliklere gönderilmiştir²⁰. Askerî Polis Teşkilâtı Başkanlığı şubelere gönderdiği emirde, valiliklerle işbirliği yapılarak, Ermenilerin seyahatlerine mâni olunmasını istemiştir²¹. Böylece Ermenilerin çeşitli yerlere giderek zararlı propaganda ve Yunanlılar lehine casusluk yapmalarının önüne kısmen de olsa geçilmiş olacaktır.

B- Rumlar

Anadolu'nun, Yunanlılarca işgâle başlanmasıyla birlikte, azınlıklardan Rumlarda Türkler aleyhine gizli veya açık faaliyetlere başladılar. Askerî Polisin tespitlerine göre yerli Rumlar'ın cephe gerisinde en faal oldukları ve bozgunculukta başarılı oldukları bölgelerden birisi de Konya ve çevresidir. Yunanlılar'ın galibiyetinden emin oldukları için, asayiş kuvvetlerini dinlemiyorlar hatta onlara saldırmak cesaretini gösteriyorlardı. Konya'nın Sille Nahiyesindeki Rumlardan Hoço'yu bir suçundan dolayı jandarmalar götürmek istemişlerdir. Fakat Rumlar toplanarak suçluyu teslim etmedikleri gibi, jandarmaların silahlarını alarak kovmuşlardır. Bunun üzerine valilik, gerekli kuvveti göndererek, asayiş sağlamış ve olaya karışanlardan Askerî Polisce tespit edilen onbeş kadar Rum'u Konya'ya getirtmiştir. Bunlardan Hoço ile birlikte, Ekmekçi Mahallesinden Papaz oğlu Silve, Sizos, Sava, Bakırcı Ohannes ve İntenes, evrakları düzenlenerek mahkemeye sevk edilmişlerdir. Bu olay nedeniyle Sille Nahiyesinde ki diğer Rumların evlerinde yapılan araştırmalar sonucu, üç adet tüfek bulunarak alınmıştır. Yine aynı kasabada öğretmenlik yapan ve İngiliz istihbaratı için çalışan bir Rum da tespit edilerek Konya'ya getirilmiştir. Askerî Polis'in Konya Şubesi, Sille'de benzeri olayların önüne geçmek için, güvenilir "fahri memur" tayin etmiştir²².

19 ATASE Arşivi: K. 691, D. 150, F. 16-4.

20 ATASE Arşivi: K. 683, D. 126 A. F. 16-1.

21 ATASE Arşivi: K. 683, D. 126A, F. 16.

22 ATASE Arşivi: K. 683, D. 126A, F. 20.

Daha evvel azınlıklara tanınan özel haklar çerçevesinde açılan azınlık okullarında görevli Rum memurlar²³, gönüllü olarak işgal güçleri adına çalışmışlardır. Eskişehir "Rum mektebi" Müdürü Mavridi'de bunlardan biridir. Eskişehir Mutasarrıflığı ve Polis Müdüriyetini atlatarak 21 Ağustos 1920'de "Seyahat Vesikası"²⁴ almayı başaran Mavridi, 2 Eylül 1920'de trenle Konya'ya gelmiş ve propagandaya başlamıştır. Ancak daha işe yeni başlamışken, Konya (P) şubesince yakalanarak nezarete alınmış ve tesirsiz hale getirilmiştir²⁵.

Konya ve civarında Kuvay-ı Milliye aleyhine cereyan eden olayları tezgahlayan merkezin Patrikhane olduğu, burada elde edilen belgelerden anlaşılmaktadır. Elde edilen belgelerden, Rumların davranışlarından haberleşmelerinden anlaşıldığına göre, yerli Rumların haklarını korumaktan çok, Yunanistan adına hareket edildiği anlaşılmaktadır. Rumların ve Ermenilerin bütün bu olumsuz ve aleyhtar davranışlarına rağmen yetkililer Rum ve Ermeni papazları ve ileri

23 Sille'de meydana gelen olaylara karışanlar arasında bulunanlardan birisi "Rum Mektebi" eski müdürü Yorgi Mavruhiyetis diğeri ise halen aynı okulun müdürlüğünü yapan Vasilaki ile yine aynı okulun öğretmenlerinden Dimasten Kurmiris'tir. Askeri Polis Teşkilatı Konya Şubesinin bu kişiler hakkında elde ettiği bilgiler şöyledir: "Rum Mektebi eski müdürü Yorgi Mavruhiyetis: Mütarekeden sonra Atina'dan Konya'ya gelmiştir. Bu okulda "muallim" iken, Yunan ordusu Konya'ya gelince istikbâl etmek üzere Rum çocuk ve kızlarına Yunan elbisesi yaptırdığı, Venizelos lehinde pekçok propaganda yaptığı ve Venizelos'a ait şarkıları çocuklara öğrettiği tespit edilmiştir. Yunan propagandacısı olduğu muhakkaktır.

Muallim Dimasten Kurmiris: Aslen Kıbrıslı olup, Türkçe bilmez, İngiliz pasaportu ile mütarekeden sonra Konya'ya gelerek, Sille'de Rum Mektebi muallimliğine tayin edilmiştir. Ağustos 1920'de Sille'de jandarmalara karşı Rumlar tarafından icra edilen bir taarruzda, ahaliye heyecânâmez nutuk vermiş ve kendisi derdest edilerek Konya'ya getirilmiş ise de hakkında hiçbir muamele yapılmamıştır. Merkûm vakadan evvel Konya Rum Mektebine nakletmiş, vaka bastırıldıktan sonra beş altı gün hanesinden çıkmamış, sonra tekrar Sille'ye gitmiştir. Vaziyet ve ahvali bunun Yunan, İngiliz propagandacısı olduğuna hiç şüphe bırakmamaktadır.

Halen Rum Mektebi Müdürü olan Vasilaki: Delibaş vakasından sonra nazarı dikkati celb etmemek üzere Sille'ye firar etmiştir. Merkûm, seferberlikte hayatını Yunanistan'da hizmete vakfetmiş mütarekede Konya'ya gelmiştir. Vakada (Delibaş İsyanı) Kilisenin çanıyla ahaliye ictimaa davet etmiş, asilere harekât-ı milliye aleyhinde teşvikatta bulunduğu ledettahkik tebeyyûn etmiştir. Merkûm da Yunan propagandacılarının mühim simalarındandır." (ATASE Arşivi: K. 683, D. 126A, F. 24-3).

24 ATASE Arşivi: K. 683, D. 126A, F. 24-1.

25 ATASE Arşivi: K. 683, D. 126A, F. 24, 24-2. Garp Cephesi Askeri Polis Teşkilatı Başkanlığı 5 Eylül 1920'de Konya Şubesine yazdığı bir telgrafta "evvelce iş'ar olunduğu üzere merkumun Eskişehir'e iadesinden sarf-ı nazarla oraca taht-ı nezarete bulundurulması" emrini vermiştir (ATASE Arşivi: K. 683, D. 126A, F. 24-1)

gelen Ermeni ve Rumlarla bir toplantı yaparak olayları çözümlenmeye çalışmaktadırlar. Nitekim bu maksatla Konya Valisinin bir toplantı düzenlediğini bilmekteyiz²⁶.

Anadolu'da, Yunan emellerine hizmet etmek için, Konya'da kurulmuş olan "Rum Meclisi" üyeleri şunlardır:²⁷

Reis-i Evvel (I. Başkan)	: Metropolid Agef Birukapiros.
Reis-i Sâni (II. Başkan)	: Mühendis Rizo
Reis-i Evvel Vekili	: Doktor İpokrat
Reis-i Sâni Vekili	: Doktor Yorgi Sakaludu
Aza (Üye)	: Sirefeyacuoğlu (Banka sahibi)
Aza (Üye)	: Elyasoğlu Stefan (Tüccar)
Aza (Üye)	: Elyasoğlu Bursaş (Tüccar)
Aza (Üye)	: Boos Aleksişaris (Tüccar)
Aza (Üye)	: Terkenli Yavuli (Tüccar)
Aza (Üye)	: Saatçi Sova (Tüccar)
Aza (Üye)	: Nikola Zitoncuvalu (Tüccar)
Aza (Üye)	: Vasil Lukizis (Tüccar)
Aza (Üye)	: Ananayabozubusos (Fabrikada kâtip)
Kâtip	: Alekşis bisurbiziz (Mektep Katibi)
Sandık Emni	: Nikola Hafubuteris (Tüccar)

Türkler tarihleri boyunca azınlıklara karşı daima iyi ve hoşgörülü davranmışlardır. Hiçbir zaman, suç işleyen bir kısım azınlık mensuplarını bahane ederek diğerlerini cezalandırma yoluna gitmemişlerdir. Bütün milletin ve ülkenin tehlikede olduğu Millî Mücadele sırasında bile Ermeni ve Rumlara karşı âdil davranmışlardır. Belgelerinde anlaşıldığı gibi, Ermeni ve Rumların soykırım iddiaları gerçeği yansıtmaktan uzaktır. Türkler en fazla fitne, fesat ve bozgunculuk çıkarıcıları başka yerlere nakletmişlerdir.

26 ATASE Arşivi: K. 693, D. 157, F. 2-7.

27. ATASE Arşivi: K. 683, D. 126A, F. 21-1.